

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

УДК 159.922.7:37.015.3

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15013294>

**Психолого-педагогічні підходи до розвитку емоційного інтелекту в
дошкільників в умовах сучасної української освіти**

Борисенко Карина Юріївна,

аспірантка кафедри розвитку дитини раннього та дошкільного віку
спеціальності «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» ДЗ «Луганський
національний університет імені Тараса Шевченка», м. Полтава, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-7728-3825>

Прийнято: 19.02.2025 | Опубліковано: 12.03.2025

***Анотація:** Мета статті – визначення психолого-педагогічних підходів до розвитку емоційного інтелекту в дітей дошкільного віку в контексті сучасної української освіти. Для досягнення мети дослідження було застосовано комплекс наукових **методів**, серед яких критичний аналіз наукової літератури щодо проблеми розвитку емоційного інтелекту в педагогічному та психологічному дискурсі; аналіз методик і технік, спрямованих на розвиток емоційного інтелекту в умовах української системи освіти. Метод наукового абстрагування сприяв формулюванню висновків та узагальненню отриманих результатів для розробки теоретичних підходів до досліджуваної проблеми. У **результатах** зазначено, що емоційний інтелект – це інтегральна характеристика особистості, що охоплює здатність усвідомлювати, виражати, регулювати власні емоції, а також розпізнавати емоційний стан*

інших та впливати на нього. На основі узагальнення наукових поглядів виокремлено основні компоненти емоційного інтелекту в дошкільників: самоусвідомлення, саморегуляцію, мотивацію, емпатію та соціальні навички. Наголошено на значущості ролі вихователя, який через безпосереднє спілкування та організацію освітнього процесу сприяє формуванню в дітей навичок ідентифікації, управління власними емоціями, розуміння почуттів інших та ефективної соціальної взаємодії. Розглянуто психолого-педагогічні підходи (емоційно зорієнтований, соціально-емоційний, когнітивно-емоційний) до розвитку емоційного інтелекту в дошкільників, оцінено їхню адаптацію до умов сучасної української освіти та доцільність застосування. У висновках підсумовано, що застосування емоційно зорієнтованого, соціально-емоційного та когнітивно-емоційного підходів є важливим чинником у формуванні емоційного інтелекту в дітей дошкільного віку в умовах складних соціокультурних і психологічних викликів сучасності. Поєднання різних методик сприяє створенню стійкої емоційної основи, необхідної для подальшого особистісного та соціального розвитку дитини.

Ключові слова: емоційний інтелект, дошкільна освіта, психологія розвитку, педагогічні методики.

Psychological and Pedagogical Approaches to the Development of Emotional Intelligence in Preschool Children in the Context of Modern Ukrainian Education

Karyna Borysenko,

Postgraduate Student of the Department of Early Childhood and Preschool Development in Vocational Education (by specialisation) of the Luhansk Taras Shevchenko National University, Poltava, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0002-7728-3825>

***Abstract:** The purpose of the article is to identify psychological and pedagogical approaches to the development of emotional intelligence in preschool children in the context of modern Ukrainian education. To achieve the purpose of the study, a set of scientific **methods** was used, including a critical analysis of scientific literature on the problem of developing emotional intelligence in pedagogical and psychological discourse; a comparative analysis of methods and techniques aimed at developing emotional intelligence in the Ukrainian education system. The method of scientific abstraction contributed to the formulation of conclusions and generalization of the results obtained for the development of theoretical approaches to the problem under study. **The results** indicate that emotional intelligence is an integral characteristic of a personality that includes the ability to realize, express, regulate one's own emotions, as well as recognize and influence the emotional state of others. Based on the generalization of scientific views, the main components of emotional intelligence in preschoolers are identified: self-awareness, self-regulation, motivation, empathy and social skills. The importance of the role of the educator, who through direct communication and organization of the educational*

*process contributes to the formation of children's skills of identification, management of their own emotions, understanding of the feelings of others and effective social interaction, is emphasized. The psychological and pedagogical approaches (emotionally oriented, socio-emotional, cognitive-emotional) to the development of emotional intelligence in preschoolers are considered, their adaptation to the conditions of modern Ukrainian education and the feasibility of their application are assessed. **The conclusions** summarize that the use of emotionally oriented, socio-emotional and cognitive-emotional approaches is an important factor in the formation of emotional intelligence in preschool children in the context of complex socio-cultural and psychological challenges of our time. The combination of different methods contributes to the creation of a stable emotional foundation necessary for further personal and social development of the child.*

Keywords: *emotional intelligence, preschool education, developmental psychology, pedagogical methodologies.*

Постановка проблеми. Сучасна дошкільна освіта зазнає значних трансформацій, зумовлених необхідністю підвищення якості освітнього процесу, зокрема у сфері соціально-емоційного розвитку дітей. Важливим аспектом цього процесу є розвиток емоційного інтелекту дошкільників, що відіграє провідну роль у їхній соціалізації, психологічному та когнітивному становленні. Емоційний інтелект охоплює здатність усвідомлювати та регулювати власні емоції, розвивати емпатію, а також ефективно взаємодіяти з однолітками й дорослими.

Значущу роль у формуванні емоційного інтелекту дітей відіграє вихователь, який є центральною фігурою освітнього процесу в закладі дошкільної освіти. Його професійна діяльність передбачає наявність високого

рівня емоційної компетентності, розвинених комунікативних навичок та здатності до саморегуляції, що безпосередньо впливає на ефективність упровадження методик соціально-емоційного навчання.

Актуальність дослідження зумовлена потребою вдосконалення психолого-педагогічних підходів до розвитку емоційного інтелекту дітей дошкільного віку в умовах сучасної української освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз психолого-педагогічних досліджень засвідчує активне вивчення феномену емоційного інтелекту. Науковець Д. Гоулман (D. Goleman) окреслює його базові складові, зокрема усвідомлення власних емоцій, що передбачає їх ідентифікацію, вербалізацію, встановлення кореляції між мисленням, діями та емоційним станом; управління емоціями, що охоплює механізми їхнього контролю; мотиваційний компонент, який зумовлює здатність входити в емоційні стани, сприятливі для досягнення успіху; розпізнавання емоцій інших осіб та ефективно керування міжособистісними взаєминами [1]. Розвиток емоційного інтелекту крізь призму психоаналітичного, гуманістичного, поведінкового та когнітивного підходів розглядає С. Дерев'янка [2]. Дослідниця А. Голота визначає критерії сформованості емоційного інтелекту в дітей дошкільного віку: самосвідомість (усвідомлення власних емоцій), самоконтроль (здатність регулювати емоційні стани), соціальне розуміння (емпатія щодо емоцій інших), управління взаємовідносинами (взаємодія з урахуванням емоційного стану інших) [3]. На особливостях розвитку емоційного інтелекту в дітей старшого дошкільного віку акцентують Я. С. Селікова [4], Л. Клевака, О. Гришко, В. Заїка [5]. Педагогічні умови розвитку емоційного інтелекту в освітньому просторі закладу дошкільної освіти вивчає Н. Волік [6]. Науковиця Т. Скорик підкреслює значущість музичного мистецтва як засобу стимуляції

емоційних переживань, осмислення емоційного досвіду та формування здатності до співпереживання [7]. На ролі театралізованої діяльності у становленні емоційного інтелекту наголошує В. Лазаренко [8]. Емоційний інтелект у контексті резильєнтності як здатності до адаптації в умовах стресу розглядають Т. Цегельник, О. Станіченко, С. Кондратюк [9]. Автори С. Алваелі, Н. Б. А. Юсіф, А. Міхайлов (S. Alwaely, N. B. A. Yousif, A. Mikhaaylov) аналізують кореляцію між рівнем емоційного інтелекту дошкільників та їхньою соціальною адаптацією, підкреслюючи профілактичний потенціал щодо подолання аномальних поведінкових тенденцій [10]. Науковці Л. Сіманджунтак, Х. Хасануддін (L. Simanjuntak, H. Hasanuddin) у межах квазіекспериментального дослідження доводять, що емоційний інтелект є детермінантою майбутніх досягнень дитини, а метод проєктів і Я-концепція сприяють його формуванню у дітей 5–6 років [11]. Учені С. Папуці, А. Дрігас, К. Скіаніс (S. Papoutsis, A. Drigas, C. Skianis) аналізують потенціал віртуальної та доповненої реальності в розвитку емоційного інтелекту як у нормотипових дітей, так і в дітей з аутизмом [12]. Експериментально підтверджують позитивний вплив музики на емоційний інтелект дітей 3–12 років, їхню академічну успішність і просоціальні навички Х. С. Бласко-Магранер, Г. Бернабе-Валеро, П. Марін-Льєбана, К. Морет-Татай (J. S. Blasco-Magraner, G. Bernabe-Valero, P. Marín-Liébana, C. Moret-Tatay) [13]. Розвиток емоційного інтелекту через призму проєкологічної поведінки та екологічної свідомості аналізують П. В. Лісбоа, К. Гомес-Роман, Л. Гунтін, А. П. Монтейро (P. V. Lisboa, C. Gómez-Román, L. Guntín, A. P. Monteiro) [14]. Аналогічно С. Рудишин (S. Rudyshyn) розглядає екологічний дискурс у формуванні емоційного інтелекту [15]. Натомість Г. Вошколуп, М. Жилин, Е. Главінська, Д. Карпова, Ю. Потапчук

(Н. Voshkolup, М. Zhylin, Е. Hlavinska, D. Karпова, Y. Potarchuk) фокусуються на емоційному інтелекті як засобі подолання наслідків психологічної травми [16].

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Попри наявні дослідження в галузі розвитку емоційного інтелекту, деякі аспекти цієї проблеми залишаються недостатньо вивченими. Зокрема, це стосується адаптації методів розвитку емоційного інтелекту до умов сучасного освітнього процесу, специфіки впровадження психолого-педагогічних підходів у практику українських закладів дошкільної освіти, а також інтеграції емоційного інтелекту в зміст освітніх програм навчання та виховання дошкільників.

Внесок цієї роботи в подолання зазначених проблем полягає в системному аналізі та узагальненні психолого-педагогічних підходів до розвитку емоційного інтелекту в дітей дошкільного віку в контексті сучасної української освіти. Отримані результати дозволяють розширити уявлення про чинники, що впливають на формування емоційного інтелекту в дітей дошкільного віку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є визначення психолого-педагогічних підходів до розвитку емоційного інтелекту в дітей дошкільного віку в контексті сучасної української освіти.

Завдання статті:

1) проаналізувати та узагальнити теоретичні підходи до сутності та структури емоційного інтелекту дітей дошкільного віку;

2) виявити та критично оцінити основні психолого-педагогічні моделі та методи розвитку емоційного інтелекту в дошкільників в умовах сучасного освітнього середовища;

3) визначити практичні інструменти й техніки, що застосовуються в закладах дошкільної освіти для ефективного розвитку емоційного інтелекту в дітей, з огляду на їхню психолого-педагогічну обґрунтованість та ефективність в освітньому процесі.

Результати дослідження. Емоційний інтелект як феномен та важливий чинник успішної адаптації особистості в соціумі аналізується науковцями через різні підходи. Зокрема, в педагогічному та психологічному дискурсах триває дискусія щодо структури цього феномена, його природи та методів розвитку, що свідчить про його багатогранність.

Емоційний інтелект визначається як здатність особистості усвідомлювати свої почуття та емоції, виявляти їх, управляти ними, а також розпізнавати й контролювати емоції інших людей. Рівень розвитку емоційного інтелекту є індикатором здатності до ефективної міжособистісної взаємодії, яка може бути як позитивною, так і негативною. Зокрема, визначаються біологічні та соціальні передумови формування емоційного інтелекту в дітей дошкільного віку. До біологічних чинників належать рівень емоційного інтелекту батьків, темперамент дитини та панівний тип мислення (права чи ліва півкуля мозку); соціальні чинники охоплюють емоційну реакцію оточення на дії дитини, рівень розвитку самосвідомості, добробут сім'ї та емоційні стосунки з батьками [17, с. 24].

Дошкільний вік є сенситивним періодом для становлення емоційної сфери особистості дитини, оскільки саме в цей час вона починає навчатися виражати власні емоції, розвивати здатність до розпізнавання емоцій інших

людей. Це сприяє формуванню навичок ефективної соціальної взаємодії. Водночас для цього вікового періоду характерний стрімкий розвиток емоційної сфери, що зумовлений значним збільшенням кількості соціальних контактів та розширенням спектра емоцій, які дитина здатна розпізнавати й адекватно виражати [4, с. 295].

До компонентів емоційного інтелекту в дітей дошкільного віку належать самоусвідомлення, саморегуляція, мотивація, емпатія та соціальні навички (рис. 1).

Рисунок 1

Компоненти емоційного інтелекту в дітей дошкільного віку

Джерело: власна розробка авторів

На формування емоційного інтелекту дітей дошкільного віку значний вплив має вихователь, який здійснює безпосереднє спілкування та організацію освітнього процесу [6, с. 164]. Йдеться не лише про виявлення, розпізнавання та називання емоцій, а й про навчання дітей управлінню своїми емоціями, розумінню почуттів інших осіб та ефективній взаємодії з ними. Вихователі використовують різноманітні методи, зокрема практичні вправи, рольові ігри,

колективну діяльність, що сприяє розвитку емоційного інтелекту в дітей. Таким чином, роль педагога в цьому процесі є надзвичайно важливою, оскільки він має бути емоційно компетентним та володіти високим рівнем емоційної грамотності.

Розглядаючи психолого-педагогічні підходи до розвитку емоційного інтелекту в дітей дошкільного віку в контексті сучасних умов української освіти, важливо звернути увагу на їхню адаптацію до потреб освітньо-виховного процесу та оцінити доцільність застосування цих підходів у сучасних умовах (рис. 2).

Рисунок 2

Психолого-педагогічні підходи до розвитку емоційного інтелекту в дітей дошкільного віку

Джерело: власна розробка авторів

Емоційно зорієнтований підхід до розвитку емоційного інтелекту в дітей дошкільного віку передбачає врахування емоційної сфери дитини як важливого елемента її гармонійного розвитку. У сучасних умовах цей підхід є концептуальним, оскільки він дозволяє розпізнавати, виражати та регулювати власні емоції [2, с. 24].

Цей підхід стосується застосування таких технік для розвитку емоційного інтелекту, як метод емоційного рефлексування, який дає змогу навчити дітей усвідомлювати та висловлювати свої почуття без агресії та замикання в собі. Зокрема, цей метод передбачає ведення щоденників емоцій для дітей дошкільного віку у форматі малюнків з позначенням настрою кольорами або смайликами. Також можливе проведення «кола настрою», яке дозволяє організувати ранкові зустрічі, на яких діти можуть ділитись своїм емоційним станом через короткі фрази або картинки [3].

До того ж застосовуються ігрові техніки, зокрема рольові ігри або «Емоційне дзеркало». Ця техніка передбачає взаємодію на основі співчуття та розуміння емоцій інших. Згідно з технікою «Емоційне дзеркало», вихователь демонструє дітям різні емоції, а діти мають їх назвати та повторити. Гра «Емоційний компас» дозволяє використовувати картки з емоціями для визначення правильного способу реагування в різних ситуаціях [3]. Гра «Чарівний мішечок» дає можливість наповнити мішечок різними предметами, що асоціюються з певними емоціями. Рольовими іграми можуть бути різноманітні ігри, що відображають актуальні життєві ситуації, наприклад, «Що робити, якщо хтось засумував?» або «Як підтримати свого друга/подругу?». Іншою цікавою практикою є гра «Вгадай емоцію», де діти по черзі демонструють міміку та жести, а інші повинні здогадатися, які емоції вони виражають.

Ще одним методом є казкотерапія, що передбачає читання терапевтичних історій із подальшим обговоренням героїв та їхніх емоцій. Такими казками можуть бути українські або світові казки про подолання страху, дружбу чи підтримку. Після цього можна запропонувати дітям намалювати малюнок, щоб виразити емоції героїв казки. Також ефективною

технікою є створення казок разом із дітьми, коли педагог розпочинає історію, а діти її доповнюють, використовуючи власні емоційні переживання. У цьому контексті також можливо виготовлення книжки емоцій, де дошкільники разом із вихователем створюють книжечку, що відображає переживання й почуття героїв казок.

Доцільно застосовувати метод сенсорної регуляції, який охоплює ароматерапію, тактильні ігри (ігри з піском, кінетичним піском, тістом), дихальні практики («Надуй кульку», «Квітка-свічка», техніка «4-4-4»), арттерапію (малювання піском, створення мандал, використання пальчикових фарб), кольоротерапію (використання кольорів для вираження емоцій) [5, с. 20], що сприяють самозаспокоєнню дитини.

Отже, емоційно зорієнтований підхід до розвитку емоційного інтелекту в дітей дошкільного віку сприяє гармонійному розвитку особистості та дозволяє здійснювати психологічну підтримку в складних соціальних умовах сьогодення. Запропоновані методики мають бути адаптовані вихователями для стабілізації емоційного стану дітей, що, відповідно, сприяє розвитку емоційного інтелекту.

Соціально-емоційний підхід до розвитку емоційного інтелекту в дітей дошкільного віку передбачає реалізацію цього процесу шляхом соціальної взаємодії, здійснення комунікації та групової динаміки. Цей підхід є надзвичайно важливим для встановлення емоційного зв'язку з дитиною, відновлення довіри, підтримки та сприяння колективній згуртованості.

Основними інструментами та техніками реалізації даного підходу є, по-перше, застосування методу моделювання соціальних ситуацій через впровадження інсценізацій (на теми співчуття, дружби, допомоги чи підтримки) та сюжетно-рольових ігор («Як діяти в ситуації?», «Як допомогти

другу?»), які надають дітям можливість висловлювати свої почуття та розуміти емоції інших у процесі ігрової діяльності. Наприклад, це може бути «Емоційний театр», коли діти розігрують сцени, що ілюструють різні емоційні стани, а вихователь проводить після кожної сцени обговорення, спрямоване на аналіз емоційних переживань учасників [8, с. 281]. Іншим прикладом є «Музична імпровізація настрою», під час якої діти підбирають мелодії, що відповідають заданим емоціям [7].

По-друге, передбачається впровадження колективних практик самовираження, таких як групові обговорення або коло довіри. Наприклад, у вправі «Ланцюжок компліментів» діти стають у коло й по черзі говорять приємні слова один одному. Також доцільно застосувати вже згаданий нами метод «Дзеркало емоцій», коли одна дитина в парі виражає певну емоцію, а інша відображає її за допомогою міміки, жестів, пози або імітації. Цей метод сприяє використанню невербальних засобів самовираження, таких як музика, пластика, малювання тощо.

Отже, соціально-емоційний підхід до розвитку емоційного інтелекту в дітей дошкільного віку спрямований на формування емоційного інтелекту шляхом соціальної взаємодії, комунікації та групової організації діяльності, що сприяє адаптації дітей, розвитку емпатії та соціальної згуртованості.

Наступним є когнітивно-емоційний підхід до розвитку емоційного інтелекту в дітей дошкільного віку, що передбачає формування здатності дитини осмислено розуміти свої переживання, аналізувати їх та контролювати через застосування когнітивного аналізу. Шляхами реалізації цього підходу можуть бути розвиток емоційної грамотності через дискусії, аналіз емоційних ситуацій, що дозволяє дітям розрізняти свої емоції, пояснювати їх та шукати способи управління ними. Це передбачає роботу з картками емоцій,

наприклад, запитання «Що я відчуваю та чому?», «Як можна було вчинити інакше?», аналіз ігрових ситуацій на предмет «Що відчуває персонаж?», «Чому він так вчинив?», «Які наслідки цього вчинку?».

Іншою технікою є метод емоційних карт, який передбачає серію малюнків емоцій та розробку візуалізацій емоційних реакцій у різних ситуаціях. Також доцільним є застосування методу розвитку рефлексивного мислення, наприклад, через «Емоційні пазли», що дають змогу дітям шукати варіанти реагування на складні ситуації, або через «Дерево рішень», яке дозволяє аналізувати складні ситуації, обговорювати різні варіанти дій та їхні наслідки для емоційного стану персонажів чи їхніх друзів.

Окрім цього, можна використовувати казковий аналіз, коли після прочитання казки діти аналізують емоції персонажів, а також метод «Емоційного прогнозування», під час застосування якого дітям пропонують різні сценарії розвитку подій, і вони мають передбачити емоції, які можуть виникнути в персонажів у певних умовах.

Застосування методу «Шкала емоцій» дозволяє виявити інтенсивність емоцій за певною шкалою (наприклад, від 1 до 5) і аргументувати, чому дитина відчуває ті чи інші емоції.

Отже, когнітивно-емоційний підхід до розвитку емоційного інтелекту в дітей дошкільного віку зосереджується на когнітивних механізмах розпізнавання почуттів, встановленні причин і аналізі їхнього впливу на поведінку.

Запропоновані та теоретично обґрунтовані психолого-педагогічні підходи відіграють важливу роль у формуванні емоційного інтелекту в дітей дошкільного віку. В умовах воєнного стану діти часто перебувають у стані емоційного напруження, що робить застосування комплексного підходу до

розвитку емоційного інтелекту незамінним. Поєднання різних методик дозволяє створити стійку емоційну основу для подальшого особистісного та соціального розвитку дитини.

Висновки. У процесі дослідження окреслено сутність та структуру емоційного інтелекту дітей дошкільного віку, визначено його основні компоненти та обґрунтовано його значення для гармонійного розвитку особистості. Аргументовано, що емоційний інтелект є здатністю особистості усвідомлювати власні почуття та емоції, проявляти їх, керувати ними, а згодом – виявляти та здійснювати контроль над емоціями інших людей. Рівень сформованості емоційного інтелекту вказує на здатність до позитивної чи негативної міжособистісної взаємодії. Компонентами емоційного інтелекту у дітей дошкільного віку є самоусвідомлення, саморегуляція, мотивація, емпатія, соціальні навички.

Здійснений аналіз дозволив виокремити та систематизувати основні психолого-педагогічні підходи до розвитку емоційного інтелекту дошкільників: емоційно зорієнтований (який забезпечує здатність розпізнавати, виражати та регулювати власні емоції), соціально-емоційний (реалізація якого здійснюється через соціальну взаємодію, комунікацію та групову динаміку) та когнітивно-емоційний (який передбачає формування здатності осмислено розуміти переживання, аналізувати їх та контролювати шляхом когнітивного аналізу). Кожному з цих підходів було присвячено ґрунтовний аналіз технік, інструментів та методів реалізації в контексті сучасної освіти.

Перспективи подальших досліджень у сфері розвитку емоційного інтелекту в дітей дошкільного віку передбачають розроблення інноваційних методик, вивчення ефективності комплексних підходів, аналіз соціально-

емоційної взаємодії в групах, а також з'ясування впливу емоційної компетентності на подальше становлення особистості дітей.

Список використаних джерел

1. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Харків: Віват, 2019. 512 с.
2. Дерев'янка С. Теоретико-методологічні аспекти цілеспрямованого розвитку емоційного інтелекту. *Теорія і практика сучасної психології*. 2016. № 1. С. 23–26. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2015_1\(1\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2015_1(1)_6) (дата звернення: 07.01.2025).
3. Голота А. С. Розвиток емоційного інтелекту дошкільників: практичні рекомендації. *Інститут соціальної та політичної психології НАПН України: вебсайт*. 2019. URL: <https://ispp.org.ua/2021/02/22/rozvitok-emosijnogo-intelektu-doshkilnikov-praktichni-rekomendaci%D1%97-golota-a-s/> (дата звернення: 07.01.2025).
4. Селікова Я. С. Дослідження проблеми формування емоційного інтелекту та соціально-емоційної грамотності дітей старшого дошкільного віку. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*. 2023. Вип. 53. С. 293-298. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1890895> (дата звернення: 07.01.2025).
5. Клевака Л. П., Гришко О. І., Заїка В. М. Розвиток емоційного інтелекту дітей дошкільного віку. *Технології розвитку інтелекту*. 2022. Т. 6. № 1 (31). URL: <https://doi.org/10.31108/3.2022.6.1.4> (дата звернення: 07.01.2025).
6. Волік Н. Педагогічні умови розвитку емоційного інтелекту дитини дошкільного віку в закладі дошкільної освіти. *Науковий вісник*

Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. 2022. № 2 (29). С. 162–169. URL: <https://doi.org/10.33842/22195203-2023-29-162-169> (дата звернення: 07.01.2025).

7. Скорик Т. В. Підготовка майбутніх учителів до розвитку емоційного інтелекту учнів засобами музичного мистецтва. *Multidisciplinárni mezinárodní vědecký magazín “Věda a perspektivy” je registrován v České republice.* 2022. № 9 (16). С. 172–182. URL: <http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/9339> (дата звернення: 07.01.2025).

8. Лазаренко В. В. Розвиток емоційного інтелекту дітей дошкільного віку у театралізованій діяльності. *Молодий вчений.* 2019. № 12 (76). С. 279–283. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/issue/view/24/75> (дата звернення: 07.01.2025).

9. Цегельник Т., Станіченко О., Кондратюк С. Особливості формування резильєнтності майбутніх психологів у кризових умовах. *Габітус.* 2024. № 67. С. 224–228. URL: <http://habitus.od.ua/journals/2024/67-2024/38.pdf> (дата звернення: 07.01.2025).

10. Alwaely S. A., Yousif N. B. A., Mikhaylov A. Emotional development in preschoolers and socialization. *Early child development and care.* 2021. Vol. 191 (16). P. 2484–2493. URL: <https://doi.org/10.1080/03004430.2020.1717480> (date of access: 07.01.2025).

11. Simanjuntak L., Hasanuddin H. The Effect of Project Method and Self-Concept on Emotional Intelligence of Children Age 5-6 Years. *Jurnal Obsesi: Jurnal Pendidikan Anak Usia Dini.* 2022. Vol. 6. № 6. P. 6006–6016. URL: <https://doi.org/10.31004/obsesi.v6i6.2819> (date of access: 07.01.2025).

12. Papoutsi C., Drigas A., Skianis C. Virtual and augmented reality for developing emotional intelligence skills. *Int. J. Recent Contrib. Eng. Sci. IT (IJES)*. 2021. Vol. 9. № 3. P. 35–53. URL: <https://doi.org/10.3991/ijes.v9i3.23939> (date of access: 07.01.2025).

13. Blasco-Magraner J. S., Bernabe-Valero G., Marín-Liébana P., Moret-Tatay C. Effects of the Educational Use of Music on 3- to 12-Year-Old Children's Emotional Development: A Systematic Review. *Int. J. Environ. Res. Public Health*. 2021. Vol.18. URL: <https://doi.org/10.3390/ijerph18073668> (date of access: 07.01.2025).

14. Lisboa P. V., Gómez-Román C., Guntín L., Monteiro A. P. Pro-environmental behavior, personality and emotional intelligence in adolescents: a systematic review. *Frontiers in Psychology*. 2024. Vol. 15. Art. 1323098. URL: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1323098> (date of access: 07.01.2025).

15. Rudyshyn S. Psychological and pedagogical features of scientific ecological discourse. *Український педагогічний журнал*. 2023. № 1. С. 25–42. URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/issue/view/39/10> (дата звернення: 07.01.2025).

16. Voshkolup H., Zhylin M., Hlavinska E., Karpova D., Potapchuk Y. Emotional Intelligence As A Means Of Overcoming The Consequences Of Psychological Trauma-An Educational Study. *Cadernos De Educação Tecnologia E Sociedade*. 2025. Vol. 17(se5). URL: <https://brajets.com/brajets/article/view/1786> (date of access: 07.01.2025).

17. Половіна О.А. Ранній розвиток дитини: потреба соціуму чи батьківські амбіції? *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2018. № 10. С. 23–30. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/24917> (дата звернення: 07.01.2025).